

Nowe stanowisko *Leersietum oryzoidis* w starorzeczu Jasiołki w Jaśle

Leersietum oryzoidis (Krause in R. Tx. 1955) Pass. 1957 jest zespołem szuwarowym zaliczanym do związków *Glycerio-Sparganion* Br.-Bl. et Siss. 1942 (FALKOWSKI 1982), *Magnocaricion* W. Koch 1926, (PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1996) lub *Sparganio-Glycerion fluitantis* Br.-Bl. et Siss. in Boer 1942 (MATUSZKIEWICZ 2001). Jak dotąd, mimo iż gatunek charakterystyczny *Leersia oryzoides* nie należy do bardzo rzadkich (ZAJĄC & ZAJĄC 2001), udokumentowano na terenie Polski tylko jedno stanowisko tego zespołu, na Równinie Łowicko-Błońskiej (PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1996; MATUSZKIEWICZ 2001). Zespół zamokrzycy ryżowej z reguły wykształca się powyżej linii średnich stanów wody. Nie jest wrażliwy na zanieczyszczenia wód. Występuje zarówno nad wodami stojącymi, jak i wolno płynącymi (MATUSZKIEWICZ 2001). Zamokrzyca ryżowa często występuje w zespołach terofitów nadbrzeżnych lub jako domieszka w innych zbiorowiskach higrofilnych (TUTIN 1980), głównie szuwarowych (PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1996).

Teren projektowanego użytku ekologicznego „Starorzecze Jasiołki” znajduje się w środkowej części Jasła, na prawym brzegu Jasiołki (kwadrat ATPOL **FF91**). Pod względem fizycznogeograficznym omawiany teren należy do Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej będącej częścią Dołów Jasielsko-Sanockich (KONDRACKI 1998).

Obszar użytku stanowi podkowiaste, płytkie koryto starorzecza Jasiołki wraz z jego najbliższym otoczeniem. Od strony zachodniej, północnej i wschodniej graniczy z gruntami rolnymi przysiółka Hankówka. Po wewnętrznej stronie zakola znajdują się uprawy rolne i nieużytki. Koryto starorzecza w południowo-zachodniej części oddziela od rzeki biegnąca wzdłuż niej lokalna droga asfaltowa prowadząca do zabudowań Hankówki. Od strony północno-zachodniej w odległości kilkudziesięciu metrów przebiega linia kolejowa Jasło – Rzeszów.

W związku z pozostawianiem starorzecza w oddziaływaniu wód rzeki Jasiołki, notowane są tu znaczne wahania stanu wody w ciągu roku, które wynoszą kilkadziesiąt cm. W ciągu ostatnich kilku lat głębokość wody w najgłębszych miejscach nie przekraczała 1 m. Wody starorzecza można zaliczyć do eutroficznych, choć stan zbiornika zależy od wymiany wód z Jasiołką oraz od dopływu związków biogenych. Jedyнным dopływem powierzchniowym jest rów melioracyjny, który zbiera wody z okolicznych terenów rolnych i podmiejskich obszarów przemysłowo-magazynowych.

Dominującą rolę w obrębie projektowanego użytku ekologicznego mają zbiorowiska wodne i bagienne zarówno z klasy *Potametea* i *Lemnetea*, jak i szuwarowe (*Phragmitetea*). Brzegi porasta słabo wykształcona roślinność łęgowa lub zastępcza fitocenoz łęgowych. Szcątkowo zachowane fragmenty ekosystemów łęgowych to przede wszystkim zarośla wierzbowe będące stadium inicjalnym łęgu wierzbowego (*Salicetum albo-fragilis*) lub łęgu topolowego (*Populetum albae*). Silnie związane ze zbiorowiskami łęgowymi są eutroficzne okrajki (*Artemisietea vulgaris*); są one bardzo zróżnicowane, wytworzone czasem jako zbiorowiska welonowe, stanowiące naturalną zasłonę skraju zbiorowisk

nadwodnych. Ostatnią najmniej istotną grupę stanowią całkowicie antropogeniczne zbiorowiska łąkowo-ugorowe (*Molinio-Arrhenatheretea*) i przydrożne (*Plantaginietalia maioris*).

Zespół zamokrzycy ryżowej, wykształcił się tu tylko w postaci jednego płata o powierzchni około 3 m². Porasta brzeg starorzecza wąskim pasem o szerokości nieprzekraczającej 50 cm. *Leersietum oryzoidis* kontaktuje się bezpośrednio ze zbiorowiskiem manny jadalnej (*Sparganio-Glycerietum fluitantis*) i zajmuje bardzo podobne do niego siedlisko. Charakteryzuje się dużym zwarcim i dość bogatym składem florystycznym. Gatunkiem dominującym jest w nim zamokrzyca ryżowa (*Leersia oryzoides*). Obficie towarzyszy jej *Glyceria fluitans* oraz, z mniejszym pokrywaniem, *Phalaris arundinacea*. Stałym składnikiem są gatunki łąk wilgotnych (rzęd *Molinietalia*). Jest to jedyne pewne stanowisko *Leersia oryzoides* w Dołach Jasielsko-Sanockich. Gatunek ten nie został potwierdzony na innych, wcześniej znanych stanowiskach (OKLEJEWICZ 1996), nie podają go również ZAJĄC i ZAJĄC (2001).

Zdjęcie fitosocjologiczne (MRÓZ & WRÓBEL 2002): Data: 21.08.2002., Miejsce: Jasło, Powierzchnia [m²]: 3, Pokrycie warstwy zielonej [%]: 100, Liczba gatunków w płacie: 13, Gatunki: Ch. Ass. *Leersietum oryzoidis*: *Leersia oryzoides* 4.4; Ch. All. *Sparganio-Glycerion fluitantis*: *Glyceria fluitans* 2.1; Ch. All. *Magnocaricion*: *Phalaris arundinacea* +; Inne: *Calystegia sepium* +, *Equisetum palustre* +, *Filipendula ulmaria* +, *Galium aparine* +, *Lycopus europaeus* +, *Lythrum salicaria* +, *Salix fragilis* c +, *Vicia cracca* +, *Scirpus sylvaticus* r, *Solidago gigantea* r.

Badania przyrodnicze w obrębie planowanego użytku ekologicznego na starorzeczu Jasiołki w Jaśle sfinansował Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Jaśle.

Summary. A new locality for *Leersietum oryzoidis* in old Jasiołka river-bed in Jasło. Occurrence of *Leersietum oryzoidis* (Krause in R. Tx. 1955) Pass. 1957 was known for only one station in Poland as yet. A new locality is the second one and it is probably only certain information about occurrence of its character species – *Leersia oryzoides* in the Jasło-Sanok basin.

Scientific research in old Jasiołka river-bed was supported by Department of Protection of Environment and Agriculture of Jasło Municipal Office.

LITERATURA

- FALKOWSKI M. (red.) 1982. Trawy polskie. ss. 565. Państwowe Wydawnictwa Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- KONDRACKI J. 1998. Geografia regionalna Polski. ss. 441. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- MATUSZKIEWICZ W. 2001. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Vademecum Geobotanicum 3. ss. 537. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- MRÓZ K. & WRÓBEL D. 2002. „Starorzecze Jasiołki”. Przyrodnicza charakterystyka projektowanego użytku ekologicznego (maszynopis).
- OKLEJEWICZ K. 1996. Charakterystyka geobotaniczna Dołów Jasielsko-Sanockich. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell. **1103** Pr. Bot. **27**: 5–93.
- PODBIELKOWSKI Z. & TOMASZEWICZ H. 1996. Zarys hydrobotaniki. ss. 531. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

TUTIN T. G. 1980. *Leersia* Swartz – W: T. G. TUTIN, V. H. HEYWOOD, N. A. BURGESS, D. M. MOORE, D. H. VALENTINE, S. M. WALTERS & D. A. WEBB (red.), *Flora Europaea*. 5. *Alismataceae* to *Orchidaceae* (*Monocotyledones*), s. 260. Cambridge Univ. Press, Cambridge.

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

MRÓZ KRZYSZTOF, *ul. Kościuszki 24/6, PL-38-200 Jasło, Polska;*

DOMINIK WRÓBEL, *Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych, Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska; e-mail: wrobdom@poczta.onet.pl*

Przyjęto do druku: 15.01.2003 r.

Nowe dla Pienin gatunki porostów. Cz. III.

Notatka stanowi kolejne uzupełnienie listy flory porostów Pienin (TOBOLEWSKI 1954, 1958, 1982; NOWAK 1961; NOWAK & TOBOLEWSKI 1975; KISZKA & SZELĄG 1992a, b; KISZKA 1997a, b, c, 2000a, b, 2001). Zawiera wyniki badań prowadzonych w latach 1999–2001 w obrębie pasa Pienin w granicach Polski. W zebranych materiale zielnikowym z Pienin Spiskich (Skalice Nowotarskie) i Małych Pienin stwierdzono 14 gatunków porostów nowych, dotychczas stąd nie podawanych. Część gatunków (*Bagliettoa baldensis*, *Caloplaca nubigena*, *Catapyrenium waltheri*, *Chromatochlamys muscorum*, *Hypoconomyce sorophora*, *Micarea misella*, *M. nitschkeana*, *Placynthium garovaglii* i *Vezdaea stipitata*) jest rzadka lub bardzo rzadka w Polsce. W zestawie gatunków podano też stanowiska trzech grzybów żyjących na porostach.

Materiał zielnikowy zebranych gatunków złożony jest w zielniku Zakładu Botaniki Akademii Pedagogicznej w Krakowie (KRAP-L).

Arthonia dispersa (Schrader) Nyl. – Kora młodych pni jesionu i jawora w rzadkim lesie. Małe Pieniny, rezerwat „Biała Woda” koło skałek Brysztan. Wys. 710 m n.p.m.

Bacidia subincompta (Nyl.) Arnold – Kora starej wierzby koło wodospadu potoku Białej Wody. Małe Pieniny, rezerwat „Biała Woda”. Wys. 655 m.

Bagliettoa baldensis (Massal.) Vězda – Pionowe ściany skały wapiennej w miejscach widnych. Małe Pieniny, rezerwat „Zaskalskie Bodnarówka”, Czerwona Skała. Wys. 650 m.

Caloplaca ammiospila (Wahlenb. in Ach.) Olivier – Obumarłe dareńki mchów i humus w szczelinach skał wapiennych w małych ilościach. Małe Pieniny, rezerwat „Biała Woda”, Smolegowa Skała. Wys. 700 m.

C. nubigena (Krempelh.) DT & Sarnth. – Pionowe ściany skał wapiennych w miejscach widnych. Małe Pieniny, rezerwat „Biała Woda”. Wys. 660 m.

Catapyrenium waltheri (Krempelh.) Koerber – Obumarłe darnie mchów w szczelinach skał wapiennych. Małe Pieniny, rezerwat „Biała Woda” na Smolegowej Skale. Wys. 690 m.

Chromatochlamys muscorum (Fr.) Mayrh. & Poelt – Obumarłe darnie mchów w szczelinach skał wapiennych w miejscach nasłonecznionych. Małe Pieniny, rezerwat „Biała Woda”, Smolegowa Skała. Wys. 690 m.